

razlikujeta samo po metodi, po taktiki, kako se naj doseže isti smoter.

Cilj je obema: enotni, kulturni Jugoslovani troimenskega naroda.

Prvi hočejo dospeti do cilja po prirodni, biološki poti, na podlagi realnih dejstev, tudi historičnih dejstev, drugi se pa hočejo kar čez noč z neko magično močjo fantazije spremeniti v čistokrvne Jugoslovane; prvi hočejo postati torej Jugoslovani potom prirodnega razvoja, z evolucijo, torej s črko E; drugi pa s pomočjo katastrofalnega, kulturnega prevrata, z revolucijo, torej s črko R.

Čegava bo končna zmaga: evolucijonarjev ali revolucijonarjev?

E in R, s tema črkama se začneja novi slovenski alfabet; naučiti se ga mora na izust prostovoljno vsak Slovenec, sicer — ga bodo učili drugi!

E. Jugoslovan.

Srednješolske vesti.

Srednješolski vestnik. Začasni učitelji na I. državni gimnaziji v Ljubljani Fran Gnjezda, Rudolf Grošelj, Andrej Prebil, Alojzij Sodnik, Ivan Dolenc in Fran Kobal začasni učitelj na državni realki v Idriji dr. Fran Čadež in začasna učitelja na državni gimnaziji v Novem mestu dr. Milan Šerko in Fran Dolžan ter suplent dr. Josip Rožman so imenovani za prave učitelje v IX. činovnem razredu.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Dodatke k imenikom svojih članov so poslala tale društva: Kamniško učiteljsko društvo je prijaviilo še 3 člane (skupaj 20 + 3 = 23 članov.) Belokranjsko učiteljsko društvo je prijaviilo na novo 26 članov (skupaj 10 + 26 = 36 članov.) Brežiško in sevniško učiteljsko društvo zapet 1 člana (skupaj 49 + 1 = 50 članov.) Goriško učiteljsko društvo je prijaviilo na novo 73 članov in odstop 2 članov (skupaj 32 + 73 - 2 = 103 člani.) Šmarsko-rogasško učiteljsko društvo je prijaviilo še 2 člana (skup. 40 + 2 = 42 članov.) V 16. št. U. čit. Tov. smo izkazali 1222 članov, danes pa 103, torej skupaj 1325 članov. 4 društva še niso poslala imenikov.

Vodstvo Zaveze.

Za učiteljski konvikt je darovala Kmetškaposojilnica ljubljanske okolice K 50. Bog plat! Čič. Klotilda Kunas, učiteljica na Suhorju, K 2 članarine. Hvala!

Slovenska Šolska Matica. Članarina za leto 1919 bo znašala brzkone 8 kron. O tem se bo sklepalo na občnem zboru o Božiču. Za leto 1918 pa velja še stara letnina, namreč 4 K. Gg. poverjenike prosimo, da se požurijo z nabiranjem članov.

Kranjsko.

Učiteljsko društvo za Kranjski šolski okraj je imelo po prestanku štirih let zopet svoj redni občni zbor v Kranju dne 4. julija t. l. Vseh zborovalcev je bilo 18; nekateri so iz raznih vzrokov opravičili svojo odsotnost, mnogi pa so še daleč proč z doma na raznih frontah. V otvoritvenem govoru pozdravi Fran Luznar v prvi vrsti staro gardo, ki stoji neustrašeno na braniku naprednega šolstva ter ponosno in samozavestno dviga prapor svobode in značajnosti, pozdravlja pa pristrčno tudi mlajše člane z željo, da nadaljujejo kot dediči v prid šolstva tam, kjer preneha starejšo učiteljstvo. Vojni dogodki so spremenili ves svet. Na eni strani je srednjeveški militarizem, na drugi pa svoboda narodov in posameznikov. Povsod vre, vse se spreminja in prenavlja, le eno je stalno, le eno je večno... učiteljska mizerija. Vse to se godi, ker nimamo nobenega pravega prijatelja, posebno ne med višjim uradništvom. Kadar nas rabijo, nas vsi poznajo, kadar pa išče hlapec Jernej svojo pravico, takrat nam obračajo hrbet vsi po redu. Kar smo vendarle dosegli, je uspeh naših naprednih organizacij. Končno se spominja tistih, ki so v izvrševanju svojih dolžnosti padli za domovino in cesarja. — Tajnik V. Rus prečita poročilo o delovanju društva od leta 1914 dalje. V letu 1915. ni bilo možno sklicati niti odborne seje, ker izmed sedmih članov so bili istočasno pod orožjem štirje odborniki. Dne 20. novembra 1915. je daroval svoje mlado življenje za domovino odbornik — praporščak Andrej Suhadolnik tam za laškimi gričmi. V letu 1916., 1917. in 1918. je bila po ena odborna seja, kjer so se obravnavale društva se tikajoče zadeve. Društvo je podpisalo tri vojna posojila po 200 K, za pokritje končnih stroškov spisa »Dejanja govore«, pa je dalo 84 K izredne podpore iz Travnovega fonda. V vseh štirih letih se zaradi izrednih razmer čla-

narina ni pobirala. Vendar pa se je vsako leto redno odpošiljala članarina za 50 družstvenikov, kolikor jih je bilo faktično pred vojno, deželni organizaciji in Zavezi, iz društvenega premoženja. Društvo šteje letos 2 častna in 32 rednih članov brez učiteljev — vojakov. — O stanju društvenega premoženja je poročal za vsa štiri vojna leta društveni predsednik. Dohodkov za leto 1917. je bilo 347 K 13 h, stroškov pa 355 K 55 h; primanjkljaj 8 K 42 h je pokrit iz obresti naloženega denarja. Društvo ima v raznih hranilnicah in v vojnih posojilih 6203 K 28 h čistega premoženja. — Tovariš J. Lapajne prečita »Izjavo opozicije«, potem pa podrobno razvija delovanje Zaveze, ki se je morala bojevati zlasti na Kranjskem z bivšo »Slov. Lj. Stranko«, ki je hotela drakonično zasuzniti vse učiteljstvo. Izjavo trojice, ki je nameravala iz neumljivih razlogov očrtniti Zavezino vodstvo, pobija točko za točko. Sklepnno predlaga v odobrenje naslednje resolucije: 1. Učiteljsko društvo kranjskega okraja zavnača napade Hreščaka in drugih, a izreka Zavezi svoje priznanje, ker je v polni meri vršila, kar sedaj zahtevajo od nje. 2. Predsedniku se zahvaljuje za dolgoletno požrtvovalno delovanje. 3. Učiteljstvo poziva, da se krepko odlene svojih okrajnih učiteljskih društev in potom njih Zaveze. 4. Vsak posameznik podpiraj naše liste gmotno in duševno. 5. Dolžnost tudi vsakega posameznika bodi skrbeti za učiteljski naraščaj. Nato pojasnjuje tajnik V. Rus delovanje Zaveze v splošnem, predsednik Fr. Luznar pa zakasnelo izhajanje lista »Popotnik«, kar je zakrivila edinole uprava »Učiteljske tiskarne«, pa niče drugi. Resolucije so bile z odobravanjem soglasno vsprejete. — O »Načrtu za preustrojitev našega šolstva« poročala podpredsednica Janja Miklavčičeva. Uvodoma poda glavne misli celotnega načrta, kakor ga je zasnoval sestavitelj, nato se podrobno peča z II. točko »Socialne naprave pri šoli«. K tej točki predlaga naslednje resolucije: 1. Vsaka šola imej po več izvodov mladinskih listov, ki naj se dajo sproti otrokom v roke. V to svrhu naj se določi gotov dan v tednu, učenci pa naj menjaje se čitajo list, rešujejo skupno zastavice, uganke i. t. d. Gotovo bi se marsikateremu otroku s tem vzbudilo veselje do čitanja. 2. Gostite narodnega petja s posebnimi izvenšolskimi vajami. 3. Prireditve otroških iger a petjem in telovadbo. 4. Večkratni poleti v naravo na izgledne točke, kjer se golenčem vzbuja ljubezen do narave in lepe naše domovine. 5. Uredba šolskih hranilnic v privajanje otrok k štedljivosti in umni porabi denarja. 6. Razne delavnice za deška in dekliška ročna dela. Mnogo je zlasti po mestih otrok, ki v izvenšolskem času brezposelno postopajo, ker nimajo nikakega dela. 7. Šolski vrtovi s posebnimi oddelki za dečke in deklice in s telovadiščem. 8. Vsaka šola imej med drugimi učili tudi »Motive za narodno vezenje«. Prejalsije pride zopet praktična ženska narodna noša v veljavno, kar bi bilo narodu — z ozirom na trpežnost noše — gotovo v dobiček. 9. Prost vstop h koncertom umetnikov. Pri splošnem razgovoru se ugotovi, da se s temi napravami znova obremenijo učiteljstvo, ki pa bi rade vse to sprejelo, čim bo uspešno rešeno njega gmotno stanje. Resolucije se potrdijo soglasno. — Tajnik V. Rus prečita najprej iz »Učiteljskega Tovariša« utemeljevanje Ganglovega predloga o »Stalnem Zavezinem tajništvu«, pojasnjuje obširno njega nujnost in predlaga v sprejetje naslednje resolucije: 1. Strokovno tajništvo Zaveze je z ozirom na naraščajoče delo v Zavezini in neodložljiva potreba, če hočemo, da funkcionira naša najvišja organizacijska uprava točno, redno, smotno in vodilno. 2. Da se to čimprej omogoči, treba je tako Zavezinemu vodstvu kakor gospodarstvenemu in časnikarskemu odseku poiskati vse viře, da se zasigura gmotna stran strokovnega tajništva. 3. Notranja uredba stalnega tajništva naj se zasnuje na način, kakor predlaga tovariš E. Gangl v svojem tozadevnem načrtu v točkah od b) do l). 4. Strokovnemu tajništvu morajo biti v informativnem oziru na razpolago vsaj vsa priznana slovenska, hrvaška, srbska, češka, poljska in nemška stanovska glasila, pedagoške revije ter društvene publikacije pedagoško-didaktične vsebine. — Predsednik je mnenja, da bi bilo prav, če bi uredila hranilnica in posojilnica »Učiteljskega konvikta« svoje uradne ure tako, kakor jih imajo drugi deželnih zavodi. Zavod se ne more dvigniti, če posluje vsak teden samo dvakrat in še tedaj le po eno uro. »Učiteljska tiskarna« bi morala skrbeti, da se izvežba na primer eden izmed mladih tovarišev popolnoma v tiskarskih poslih, zakaj doslej je vsa tiskarniška uprava zavisna le od dobre ali slabe volje nastavljenega faktorja. Zaveza bi imela na ta način od take preuredbe lepe dohodke tako od hranilnice kakor od

tiskarne. Po debati so bile resolucije soglasno sprejete. — O novi članarini Zavezinih družstvenikov poročala, oprt na člen IV. Poslovnega reda, predsednik Fr. Luznar. Sprejme se predlog, da plačajo družstveniki za leto 1917. samo 16 kron, kolikor stane naročnina »Učiteljskega Tovariša« in »Popotnika«, vse drugo krije društvena blagajna iz Travnovega fonda. Z letom 1919. plačuje vsak družstvenik polno članarino letnih 24 kron. Iz istega vzroka se opusti tudi pobiranje zastale članarine za leto 1915., 1916. in 1917. Društvo pristopi k čerkovnemu prometu. — Delegatom za prihodnje delegacijsko zborovanje so bili izvoljeni: 1. Janja Miklavčičeva, učiteljica — Kranj, društvena podpredsednica; 2. Julija Zalokarjeva, učiteljica — Kokra; namestnika: Jakob Slapar, nadučitelj — Olševsek; Anton Sepaher, učitelj — Kranj. — V novi odbor, ki se je takoj sestavil, so bili izvoljeni: Fran Luznar, predsednik; Janja Miklavčičeva, podpredsednica; Vilibald Rus, tajnik; Anton Sepaher, blagajnik; Ana Maljčeva, Josip Lapajne in Anton Mahkota, odborniki. — Pri slučajnostih sta poročala učiteljska zastopnika o svojem delovanju v c. kr. okrajnem šolskem svetu. Razmere v tej korporaciji so se docela spremenile: mnogi predlogi in nasveti, ki so šli in učiteljstvu v prilog, so dobili zopet poslušna ušesa. Po triurni razpravi zaključil predsednik občni zbor z željo, da naj se član prej povrnejo predvojne razmere.

Štajersko.

Šmarsko-rogasško učiteljsko društvo je zborovalo dne 22. avgusta t. l. v Št. Vidu pri Grobelnem. S pozdravom otvoril tov. predsednik zborovanje. Čast mu je bilo pozdraviti tudi gosta g. dr. Strmška, sina mnogo prerano umrlega tov. Velkoslava Strmške, katerega rod tako častno napreduje. Živijo! Pozdravil je tudi gospo Ido Matuševu, hčer znane priljubljene nadučiteljice rodline Šumrove; tudi tej zakliče: Živijo! Nato prečita V. okrožnico Zveze, ki je bila vzrok temu zborovanju. Društvo se izreče za ustanovitev strokovnega tajništva, po predlogih tov. Flereta. Delegatom za Zavezino zborovanje sta voljeni tov. Ivanka Zupančičeva in Albina Zavešnikova. Na predlog tov. Zapfa se vnovič prosi c. kr. okr. glav. v Celju, naj čimprej uvede obljubljeno aprovizacijo za učiteljstvo. Na njegov predlog sklene društvo opozoriti Zvezo, da se izreče Jugoslovanskemu klubu za hvala za dosedanje podpiranje učiteljskih težnj ter ob enem prošnja, da energično urgira pri novem finančnem ministru, da isti izpolni sklep finančnega odseka ter vložil v jesenskem zasedenju predlog za draginji primerno vojno draginjsko doklado učiteljstva za leto 1919. Zveza naj provzroči, da Lehrerbund opetovano pri železniškem ministru stavi zahtevo, da se v ožgled vedno višjim voznim cenam učiteljstvu podeli iste ugodnosti, ki jih imajo državni uradniki za voznjo po železnicah. Društvo opozori nadalje Zvezo na dopis v Učiteljskem Tovarišu »Slovensko učiteljstvo za Jugoslovansko« od 9. VIII. 1918. št. 17, v katerem se piše proti pobiranju denarja za častno darilo nemškemu učitelju Herzu, Otterju in Monsheimu. Zveza naj energično nastopi proti temu dopisu. Društvo se tudi izreče proti preosnovitvi Učiteljskega Tovariša v dnevnik. Na predlog tov. Čencica se prosi rogasški okr. šol. svet, da se čimprej razpiše volitev zastopnika, ker je učiteljstvo tega okraja že delj časa brez njega. G. profesor dr. Strmšek izreče željo, da bi bil Popotnik tudi glasilo društva slovenskih profesorjev. Društvo se soglasno strinja z njegovim mnenjem. Po daljšem razgovoru o tako željno pričakovani učiteljski aprovizaciji zaključil tov. predsednik zborovanje. Prihodnje zborovanje se vrši meseca novembra t. l. v Šmarju. — D. Z.

Učiteljsko društvo za laški okraj je imelo dne 7. julija t. l. na Zidanem mostu svoje tretje letošnje zborovanje. Po pozdravnem govoru tovariša predsednika Antona Gnusa je sledilo obširno poročilo tovariša Zupančiča glede izjave, ki so jo podali tovariši Flerer — Hreščak — Pahor na delegacijskem zborovanju Zaveze dne 28. decembra 1917. Tovariš poročevalec je priporočal ob koncu svojega govora v vsprejem nastopne predloge: 1. Vodstvu Zaveze se izreče zaupanje. 2. Ugotovi se, da je vodstvo Zaveze mnogo zahtevanejša že izvršila. 3. Od vodstva Zaveze se pričakuje z gotovostjo, da se bo prizadevalo vse dosedanje že obstoječe nedostatke z ozirom na našo organizacijo, ki izvirajo od njega ali so z njim v kakik zvezi sploh, po možnosti odstraniti v najkrajšem času. Vsi ti predlogi so bili soglasno sprejeti. Zbor se je v principu izrekel tudi za ustanovitev strokovnega tajništva v Zavezi, toda le s pogojem, da

se učiteljstvo s tem posebe ne obremeni. Za Zavezine delegate so bili izvoljeni tovariš Meško in tovarišica Wessnerjeva, za namestnika pa tovariš Zupančič in tovarišica Umbergerjeva. Pri točki »iz vprašalne skrinjice« se je razpravljalo o žalostnih aprovizacijskih razmerah, ki vladajo v nekaterih občinah. Tovariš predsednik se zato naprosi in pooblasti, da stori vse primerne korake, da se prikloni učiteljstvo k aprovizacijskemu mestu, ki se je ustavilo za državne uslužbenke v Laškem trgu. Prihodnje zborovanje se vrši dne 7. novembra t. l.

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 22. avgusta 1918. v Ptuj. Udeležilo se je zborovanja 6 tovarišič in 11 tovarišev. Sklepi: 1. Nemškima tovarišema Herzu in Otterju se po daljši debati prisodi darilo za njuno požrtvovalnost, ki jo izkazujeta našemu stani, in sicer naj prispevajo začasno učno osebo po 1 K, stalno po 2 K. Zneske naj poberejo šolski voditelji pri izplačevanju mesečnih plač ter jih odpošljejo blagajničarki tovarišici Mar. Luknarjevi v Ptuj. — 2. Zborovalci so pritrdili načrtu, da se ustanovi stalno strokovno tajništvo skupne organizacije. Odobrile so se točke, ki jih je sestavila Zveza s sledečim dodatkom: Vsako pogodbo strokovnega tajništva, ki jo napravita stanovsko-polit. odsek in upravni odbor, naj potrdi tudi delegacija. — 3. Ker se udeležujejo zborovanj vedno le isti, in ker še marsikdo ni član organizacije, je stavil tovariš Mirko Lešnik sledeči predlog: Sesavi naj se skupina sosednih šol za celi šolski okraj. Posamezne skupine naj se odkažejo tovarišem, ki jih izvoli društvo. Ti morajo četrtletno pobrati na njim določenih šolah članarino od vsega učiteljstva. Predlog so zborovalci sprejeli. Obenem se sklene, da naj vsakdo vsakokrat, kadar se ne more udeležiti zborovanja plača uč. društvu po 2 K globe. Tudi te zneske bodo pobirali četrtletno prej imenovani. Ta sklep stopi v veljavo z novim gospodarskim letom. — 4. Prihodnje zborovanje se vrši dne 7. novembra v Ptuj. V novem šolskem letu se bo vršilo zborovanje vsak mesec. — 5. Delegatom za Zavezino delegacijsko zborovanje v Ljubljani dne 4. sept. sta bila izvoljena tovarišica Val. Kanklerjeva in tovariš Mirko Lešnik. 6. V imenu društva se izrečejo čestitke okrajnemu šol. nadzorniku gosp. Mat. Hercu in tovarišu Ivanu Farkašu pri Sv. Lovrencu v Slov. gor. ob priliki njunih imenovanj šolskim ravnateljem. — Dvoje nameravanih predavateljev (prof. Iv. Vesenjaki in tovariš Puh) je izostalo, ker sta bila referenta radi raznih ovir zadržana.

O opozicijski »Izjavi« tovarišev Flerer-Hreščak-Pahor je obširno poročal tov. Mirko Lešnik. Stavil je sledeče predloge, ki so bili soglasno odobreni: Učit. društvo za ptujski okraj odklanja: 1. napad opozicije Flerer-Hreščak-Pahor na Zavezino vodstvo v točki VI. prvega dela »Izjave« v svesti si, da je vodstvo storilo mnogo koristnega za slovensko učiteljstvo in slovenski narod, ter jim pridobilo ugled ne samo v domovini, temveč tudi v tujini. — 2. pridružuje se zahtevi opozicije po reorganizaciji »Zaveze«, da združi vse slovensko učiteljstvo brez razlike pripadnosti političkim strankam in stani vse avstrijske jugoslovanske učiteljske organizacije v enoto. — 3. predlaga, da bodi »Učiteljski Tovariš« edinole šolsko-politiški list in se izdajaj v obliki pripravi za vez ter obravnavaj vsa šolsko-politiška vprašanja vseh avstrijskih jugoslovanskih dežel v posebnih oddelkih.

Učiteljsko društvo za ormoški okraj objavila izkaz prispevkov za učiteljski vojni pomožni sklad za 2. četrtletje 1918. Darovali so: 1. Učiteljsko Ormož-okolica 2% od vojne draginjske doklade v znesku K 37.40; 2. učiteljstvo Velika Nedelja 1½% doplačila k v I. četrtletju plačanem prispevku v znesku K 2.62; 3. učiteljstvo Sv. Miklavž K 27.24; 4. učiteljstvo Sv. Lenart K 11.94; 5. učiteljstvo Sv. Tomaž K 25.48; 6. učiteljstvo Rumeč K 19.00; 7. učiteljstvo Sv. Bolfenk K 21.00; 8. učiteljstvo Hum K 17.63; 9. učiteljstvo Središče K 28.27; 10. učiteljstvo Svetinje doplačilo k v I. četrtletju plačanemu prispevku v znesku K 1.00. V vsem je torej prispevalo učiteljstvo ormoškega okraja za 2. četrtletje 1918. znesek K 191.58. Priponimo, da je vse okrajno učiteljstvo brez izjeme poravnalo ta stanovski davek.

Tržaško.

Meščanskošolski tečaj v Trstu. Predsednik Učiteljskega društva za Trst in okolico sporoča: Tovarišice in tovariši! Gledé meščanskošolskih tečajev, za katere vlada med Vami vsestransko, živo zanimanje, Vam poročam, da sem dobil na tozadevno prošnjo sledeči odgovor: C. kr. namestništveni svetnik v Trstu, Sch. št. 159/1—1918. Trst, dne 17. julija 1918. Učiteljsko društvo za Trst in okolico v roko